

POSTANOWIENIE

Dnia 13 lipca 2011 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Natalia Gardziejewska-Kaniewska
po rozpoznaniu w dniu 13 lipca 2011 r. w Toruniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku I Z

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o zasiłek macierzyński

postanawia:

1. na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 roku o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643 z późn. zm) przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne:
czy art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 roku, Nr 50, poz. 291 z późn. zm.), uchwalonej przez Sejm RP, jest zgodny z art. 2, art. 18 i art. 32 Konstytucji RP
2. zawiesić postępowanie

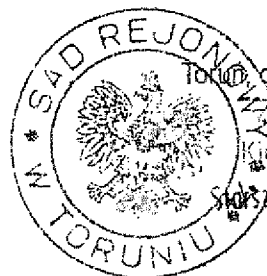
Uzasadnienie

W myśl §106 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz.U.07.38.249 ze zm.) w przypadkach, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.), sąd wydaje postanowienie i zawiesza postępowanie w sprawie.

W niniejszej sprawie zachodziła konieczność przedstawienia Trybunałowi Konstytucyjnemu pytania prawnego ze względów przytoczonych w treści pytania, wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.

Na oryginale właściwe podpisy
Za zgodność

Toruń, dnia 2011-07-18
upoważnienia
Kierownika Sekretariatu
Starszy Sekretarz Sądu Rejonowego
Krzysztof Gołotin
Krzysztof Gołotin

Toruń, dnia 13 lipca 2011 r.

Sąd przedstawiający pytanie prawne:

Sąd Rejonowy

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu

ul. Piastowska 7

87-100 Toruń

Uczestnicy:

1. Prokurator Generalny

ul. Barska 28/30

02-315 Warszawa

2. Sejm RP

Kancelaria Sejmu: ul. Wiejska 4/6/8

00-902 Warszawa

Trybunał Konstytucyjny RP

Oznaczenie sprawy:

Sprawa o sygnaturze

z odwołania I Z

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o zasiłek macierzyński

PYTANIE PRAWNE

Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu, na podstawie art. 193 Konstytucji RP i art. 3 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102 poz. 643 ze zm), przedstawia Trybunałowi Konstytucyjnemu następujące pytanie prawne:

- czy art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U. z 2008 roku, Nr 50, poz. 291 ze zm.), uchwalonej przez Sejm RP, jest zgodny z art. 2, art. 18 i art. 32 Konstytucji RP

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia marca 2011 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił I Z prawa do zasiłku macierzyńskiego z tytułu przyjęcia na wychowanie O Z . W uzasadnieniu decyzji wskazano, że) zgodnie z art. 15 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników z tytułu urodzenia dziecka, a także z tytułu przyjęcia dziecka w wieku do jednego roku na wychowanie, jeżeli w tym czasie został złożony wniosek o przysposobienie, ubezpieczonemu przysługuje zasiłek macierzyński w wysokości czterokrotnej emerytury podstawowej. Postanowieniem Sądu z dnia grudnia 2010 roku przyznano wnioskodawczyni i jej mężowi opiekę nad O Z , zatem minęło więcej niż jeden rok od daty urodzenia dziecka (.08.2009 r.) i na tej podstawie odmówiono prawa do zasiłku macierzyńskiego.

W odwołaniu wnioskodawczyni wskazała, że nie zgadza się z tą decyzją.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania. Organ rentowy ponownie przytoczył argumentację zawartą w uzasadnieniu decyzji z dnia marca 2011 roku.

Rozpoznając powyższą sprawę Sąd Rejonowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Toruniu powziął następujące wątpliwości:

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz.U.08.50.291 ze zm.) z tytułu urodzenia dziecka, a także z tytułu przyjęcia dziecka w wieku do jednego roku na wychowanie, jeżeli w tym czasie został złożony wniosek o przysposobienie, ubezpieczonemu przysługuje zasiłek macierzyński w wysokości czterokrotnej emerytury podstawowej. Jeżeli ubezpieczeniu podlegają oboje rodzice, zasiłek ten przysługuje im łącznie.

Zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U.10.77.512 ze zm.) zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego:

- 1) urodziła dziecko;

-
- 2) przyjęła na wychowanie dziecko w wieku do 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do 10 roku życia, i wystąpiła do sądu opiekuńczego w sprawie jego przysposobienia;
 - 3) przyjęła na wychowanie w ramach rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem, dziecko w wieku do 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do 10 roku życia.

Zgodnie z ust. 5 w/w przepisu zasiłek macierzyński przysługuje przez okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego lub okres dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, z zastrzeżeniem ust. 3 i 6.

W art. 183 § 1 i 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy (Dz.U.98.21.94 ze zm.) przewidziano, że pracownik, który przyjął dziecko na wychowanie i wystąpił do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wszczęcie postępowania w sprawie przysposobienia dziecka lub który przyjął dziecko na wychowanie jako rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem, ma prawo do urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego w wymiarze:

- 1) 20 tygodni w przypadku przyjęcia jednego dziecka,
- 2) 31 tygodni w przypadku jednoczesnego przyjęcia dwojga dzieci,
- 3) 33 tygodni w przypadku jednoczesnego przyjęcia trojga dzieci,
- 4) 35 tygodni w przypadku jednoczesnego przyjęcia czworga dzieci,
- 5) 37 tygodni w przypadku jednoczesnego przyjęcia pięciorga i więcej dzieci

nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego, nie dłużej niż do ukończenia przez nie 10 roku życia. Przepisy art. 45 § 3, art. 47, art. 50 § 5, art. 57 § 2, art. 163 § 3, art. 165 pkt 4, art. 166 pkt 4, art. 177, art. 180 § 5-7 i art. 180¹ § 2 stosuje się odpowiednio. Jeżeli pracownik, o którym mowa w § 1, przyjął dziecko w wieku do 7 roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego, do 10 roku życia, ma prawo do 9 tygodni urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego.

Do dnia 19 grudnia 2006 roku przepis art. 29 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa stanowił, że zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego:

- 1) urodziła dziecko;
- 2) przyjęła dziecko w wieku do 1 roku na wychowanie i wystąpiła do sądu opiekuńczego w sprawie jego przysposobienia;
- 3) przyjęła dziecko w wieku do 1 roku na wychowanie w ramach rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej pełniącej zadania pogotowia rodzinnego.

Po przytoczeniu powyższych przepisów rozważenia wymaga czy sposób uregulowania prawa do zasiłku macierzyńskiego z tytułu przyjęcia na wychowanie dziecka przez osoby podlegające ubezpieczeniu społecznemu rolników nie koliduje z konstytucyjnymi zasadami równości (art. 32 Konstytucji RP) oraz sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP). Dla dokonania tej oceny istotnym pozostaje to czy omawiany przepis art. 15 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników prowadzi lub może prowadzić do zróżnicowania podmiotów posiadających istotne (relewantne) cechy wspólne. Jak wielokrotnie podkreślano w orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego, zasada równości nakłada na ustawodawcę obowiązek równego traktowania obywateli. Nie chodzi tu bynajmniej o bezwzględną równość wszystkich obywateli. Z zasady równości wynika bowiem nakaz jednakowego traktowania wszystkich obywateli w obrębie określonej klasy (kategorii). Wszystkie podmioty charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być potraktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań, zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących (zob. wyrok TK z dnia 15.10.2001 r., K 12/01, OTK 2001/7/213). Przy badaniu tego czy zachowano w danej sytuacji zasadę równości należy zatem ustalić czy możliwe jest wskazanie istnienia wspólnej istotnej cechy faktycznej lub prawnej uzasadniającej równe traktowanie określonej grupy podmiotów (orzeczenie z 28 listopada 1995 r., sygn. K. 17/95, OTK w 1995 r., cz. II, s.182; wyrok TK z dnia 12 maja 1998 r., U 17/97, OTK 1998/3/34). Ustalenie takie musi być dokonane w oparciu o cel i ogólną treść przepisów, w których zawarte są kontrolowane normy, często będzie więc miało relatywny charakter. Nie oznacza też obowiązku ustawodawcy identycznego traktowania w prawie każdego z tych

adresatów i w każdej sytuacji (orzeczenie z 18 marca 1997 r., sygn. K. 15/96, OTK ZU 1997/1/8; wyrok TK z dnia 12 maja 1998 r., U 17/97, OTK 1998/3/34). Jak bowiem zostało podkreślone przez Trybunał Konstytucyjny równość oznacza także akceptację różnego traktowania przez prawo różnych podmiotów (adresatów norm prawnych), bo równe traktowane przez prawo tych samych podmiotów pod pewnym względem oznacza z reguły różne traktowanie tych samych podmiotów pod innym względem. Różne traktowanie przez prawo określonych grup (klas) podmiotów powinno być uzasadnione w tym sensie, że musi być oparte na uznanych kryteriach oceny klasyfikacji różnicującej podmioty prawa. Równość wobec prawa to także zasadność wybrania tego, a nie innego kryterium zróżnicowania podmiotów (adresatów) prawa. Oznacza ono uznanie tej, a nie innej cechy, za istotną, a tym samym uzasadnioną w regulowanej dziedzinie (materii) (zob. orzeczenie TK z dnia 9.03.1988, U 7/87, OTK 1988/1/1; orzeczenie TK z dnia 24.10.1989 r., K 6/89, OTK 1989/1/7).

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego dopuszczono także możliwość odstępstwa od zasady równego traktowania, uznając, iż samo w sobie nie prowadzi jeszcze do uznania wprowadzających je przepisów za niekonstytucyjne. W wyroku z dnia 15.10.2001 r., K 12/01, OTK 2001/7/213, Trybunał Konstytucyjny stwierdził, iż „Nierówne traktowanie podmiotów podobnych nie musi oznaczać dyskryminacji lub uprzywilejowania, a w konsekwencji niezgodności z art. 32 czy też art. 2 Konstytucji RP (wyrok z 12 maja 1998 r., sygn. U. 17/97, OTK ZU Nr 3/1998). Konieczna jest jeszcze ocena kryterium na podstawie którego dokonano zróżnicowania, bowiem wszelkie odstępstwo od nakazu równego traktowania podmiotów podobnych musi zawsze znajdować podstawę w odpowiednio przekonywających argumentach. Argumenty te muszą:

- po pierwsze, mieć charakter istotny (relewantny), a więc pozostawać w bezpośrednim związku z celem i zasadniczą treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma oraz służyć realizacji tego celu i treści. Innymi słowy, wprowadzone zróżnicowania muszą mieć charakter racjonalnie uzasadniony. Nie wolno ich dokonywać według dowolnie ustalonego kryterium (orzeczenie z 12 grudnia 1994 r., sygn. K. 3/94, OTK w 1994 r., cz. II, s. 141);
- po drugie, mieć charakter proporcjonalny, a więc waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie sytuacji adresatów normy, musi pozostawać

w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku nierównego potraktowania podmiotów podobnych;

- po trzecie, pozostawać w jakimś związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych (np. orzeczenie z 23 października 1995 r., sygn. K. 4/95, OTK w 1995 r., cz. II, s. 93). Jedną z takich zasad konstytucyjnych jest zasada sprawiedliwości społecznej (dawniej art. 1 przepisów konstytucyjnych, obecnie art. 2 Konstytucji). Różnicowanie sytuacji prawnej podmiotów podobnych ma więc znacznie większe szanse uznania za zgodne z konstytucją, jeżeli pozostaje w zgodzie z zasadami sprawiedliwości społecznej lub służy urzeczywistnianiu tych zasad. Zostaje ono natomiast uznane za niekonstytucyjną dyskryminację (uprzywilejowanie), jeżeli nie znajduje podtrzymania w zasadzie sprawiedliwości społecznej. W tym właśnie sensie zasady równości wobec prawa i sprawiedliwości społecznej w znacznym stopniu nakładają się na siebie (orzeczenie z 3 września 1996 r., sygn. K. 10/96, OTK ZU Nr 4/1996, s. 280-281)”

Odnosząc powyższe uwagi do omawianego problemu trzeba podkreślić, iż grono osób uprawnionych do zasiłku macierzyńskiego wyróżnione zostało przez pewną cechę wspólną, przysługującą wszystkim podmiotom uprawnionym. Tą istotną cechą stanowi fakt podlegania ubezpieczeniu społecznemu i urodzenie lub przyjęcie na wychowanie w okresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu dziecka. Wskazana zasada równości wymagałaby zatem tego, by każda osoba, która w okresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu przyjmie na wychowanie dziecko w określonym wieku o którego przysposobienie następnie wystąpi, miała prawo do zasiłku macierzyńskiego, a jednocześnie by każde dziecko, które w określonym wieku zostało przyjęte na wychowanie przez rodziców podlegających ubezpieczeniu społecznemu (czyli w przeważającej liczbie przypadków czynnych zawodowo) mogło oczekiwać ze strony rodziców adopcyjnych pełnej opieki w pierwszym okresie ich wspólnego życia, którą to opiekę pozwala sprawować zapewnienie rodzicowi zasiłku macierzyńskiego. Zasiłek macierzyński jest świadczeniem, którego zadaniem jest zapewnienie środków utrzymania w miejsce utraconych zarobków z powodu powstrzymania się od pracy w związku z przyjęciem na świat dziecka i koniecznością jego pielęgnacji w pierwszych

miesiącach życia (I. Jędrasik-Jankowska, *Pojęcia i konstrukcje prawne...*, s. 364). Zasiłek macierzyński w przypadku adopcji dziecka jest także świadczeniem, którego zadaniem jest zapewnienie środków utrzymania w miejsce utraconych zarobków z powodu powstrzymania się od pracy w związku z adopcją dziecka i koniecznością zapewnienia mu opieki w pierwszym okresie życia w jego nowym domu i rodzinie.

Z tego punktu widzenia niezrozumiałym jest dysproporcja w zapewnieniu tego świadczenia w zależności od wieku dziecka adoptowanego i ubezpieczenia społecznego, jakiemu podlegają rodzice adopcyjni.

Nie istnieją przekonujące argumenty na rzecz utrzymania takiego zróżnicowania sytuacji prawnych poszczególnych kategorii podmiotów uprawionych. Sam fakt podlegania różnym ubezpieczeniom społecznym nie jest argumentem, aby w przypadku adoptowania dziecka przez rolników pozbawiać ich prawa do zasiłku macierzyńskiego w przypadku adopcji dziecka, które ukończyło pierwszy rok życia. Utrzymanie takiego stanu prawnego może spowodować odmawianie przez rodziców – rolników zgody na adopcję dzieci po ukończeniu przez nie pierwszego roku życia, gdyż adopcja dziecka młodszego zapewni rodzicom adopcyjnym środki pieniężne pozwalające na powstrzymanie się przez pierwsze miesiące po przyjęciu dziecka od pracy w gospodarstwie rolnym i sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem. Na uwadze trzeba mieć, że o ile sytuację rolników i osób pozostających w stosunku pracy można uznać za zróżnicowaną, o tyle sytuacja osób prowadzących gospodarstwa rolne i osób prowadzących działalność gospodarczą (np. we własnym mieszkaniu) już takiego zróżnicowania nie wykazuje.

Nie można także twierdzić, by zróżnicowanie to nosiło znamiona proporcjonalności, skoro do 19 grudnia 2006 roku sytuacja osób adoptujących dziecko niezależnie od rodzaju ubezpieczenia społecznego, któremu one podlegały była zrównana i zasiłek macierzyński przysługiwał w przypadku przyjęcia na wychowanie dziecka do ukończenia przez nie pierwszego roku życia. W uzasadnieniu projektu ustawy zmieniającej Kodeks Pracy i m.in. ustawę o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa nie wskazano, jaki cel poprzez przyznanie prawa do zasiłku macierzyńskiego osobom przyjmującym na wychowanie dziecko do 7, a nawet 10 roku życia przyświecał ustawodawcy, jednakże można domyślić się, iż zmiana ta podyktowana była przyczynami wskazanymi jako główne założenia do projektu ustawy zmieniającej Kodeks pracy i niektóre inne ustawy (m.in. ustawę o świadczeniach pieniężnych

z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa). Celem tej ustawy było „wdrożenie rozwiązań, które powinny przyczynić się do wzrostu liczby narodzin i poprawy jakości życia i kondycji polskich rodzin”. Należy zauważyć, że w uzasadnieniu uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 9 listopada 2006 roku w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks pracy Senat wskazał, że „dokonana przez Sejm zmiana w zakresie wymiaru urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz podwyższenie wieku dziecka, na które urlop przysługuje (w art. 183 § 1 i 2 Kp) wymagała przyznania uprawienia do zasiłku macierzyńskiego podczas tego urlopu, ponieważ art. 29 ust. 5 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa stanowi, że przez okres urlopu macierzyńskiego lub okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, ustalony przepisami Kodeksu pracy, przysługuje zasiłek macierzyński. Powstała zatem niespójność w systemie prawnym, będąca źródłem nierówności podmiotowej wśród dzieci (...) Jednocześnie wiek dziecka, na które przysługuje urlop i zasiłek macierzyński, uznał Senat za istotny czynnik dla dalszego rozwoju dziecka i powstawania jego więzów z nową rodziną, dlatego poprawki nr 3 lit. b, nr 4 i nr 5 podwyższają (do 10 roku) wiek dziecka w przypadku odroczenia w stosunku do niego obowiązku szkolnego.” [Druk nr 1092]. Takie uzasadnienie wprowadzenia zmian wskazuje, że jako priorytetowe zostało tu określone dobro dziecka przyjętego na wychowanie. Żadne względy nie przemawiają za twierdzeniem, aby dobro dziecka przyjętego na wychowanie przez rodziców podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników mogło być traktowane jako mniejsze lub twierdzeniem, aby uzasadnionym było ograniczenie podmiotowe wśród dzieci adoptowanych w zależności od wieku i zawodu ich rodziców adopcyjnych.

Omawianego zróżnicowania poszczególnych grup osób uprawnionych do zasiłku macierzyńskiego (podlegających ubezpieczeniu w KRUS i ZUS) nie można także usprawiedliwiać przez pryzmat innych zasad czy norm konstytucyjnych. W szczególności, odejście w omawianym przypadku od zasady równości nie można uważać za pozostające w zgodzie z zasadą sprawiedliwości społecznej, ściśle skorelowaną z zasadą równości. W orzeczeniu z dnia 9 marca 1988 r. (U 7/87, OTK 1988/1/1) Trybunał Konstytucyjny wyjaśnił, iż „... pojęcie sprawiedliwości społecznej zależy od istniejącego w danym społeczeństwie systemu norm i wartości, jest zatem uwarunkowane zarówno historycznie, jak i klasowo. Pojęcie sprawiedliwości jako zasadniczo nadrzędne służy do oceny zasadności społecznych zróżnicowań. Jeżeli

w podziale dóbr i w związanym z tym podziale ludzi występują niesprawiedliwe różnice, wówczas różnice te uważane są za nierówności (...) W ślad za nauką należy przyjąć, że występuje wiele możliwych znaczeń pojęcia sprawiedliwości, nieraz przeciwstawnych (np. każdemu to samo, każdemu według jego pracy, każdemu według jego potrzeb). Ze względu na charakter sprawy, będącej przedmiotem niniejszego postępowania, w dalszych rozważaniach należy się ograniczyć do tzw. sprawiedliwości rozdzielczej (dystrybutywnej). Jej założeniem jest idea jednakowego traktowania wszystkich ludzi w obrębie określonej klasy (kategorii). Być sprawiedliwym to jednakowo traktować istoty równe z pewnego punktu widzenia, tj. mające tę samą cechę charakterystyczną, istotną dla danej klasy (kategorii) ludzi (np. potrzeby, wyniki pracy, zdolności, zasługi). Według sprawiedliwości rozdzielczej „równe traktowanie” nie oznacza otrzymania równych udziałów rozdzielanych dóbr, lecz stosowania takiej samej miary wobec wszystkich zainteresowanych otrzymaniem rozdzielanych dóbr, a więc ocenianie ich sytuacji według tych samych kryteriów oraz poświęcanie równej wagi ich potrzebom i interesom. (zob. także wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 stycznia 2000 r., K 17/99, OTK 2000/1/4; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 października 2001 r., K 12/01, OTK 2001/7/213). Przy tak pojmowanej zasadzie sprawiedliwości społecznej zakwestionowany przepis winien zostać potraktowany nie tylko jako nie znajdujący wsparcia w tej zasadzie, ale nawet jako pozostający z nią w kolizji. Umożliwia bowiem niejednakowe potraktowanie osób o równym statusie – podlegających ubezpieczeniu i przyjmujących dziecko na wychowanie. Stwarza również podstawy od odmówienia zasiłku macierzyńskiego osobom polegającym ubezpieczeniu społecznemu rolników, które przyjmą na wychowanie dzieci w wieku powyżej pierwszego roku życia. Jednocześnie dzieciom w wieku powyżej pierwszego roku życia przyjętym na wychowanie przez osoby podlegające ubezpieczeniu społecznemu rolników odmawia możliwości korzystania w pełni z osobistej opieki sprawowanej przez rodzica przez pierwsze miesiące po przyjęciu go na wychowanie z uwagi na pozbawienie takiego rodzica świadczenia w postaci zasiłku macierzyńskiego. Do osób tych nie przykłada się – z racji obowiązywania podważanego przepisu – tej samej miary, jaką stosuje się względem pozostałych kategorii podmiotów charakteryzujących się wskazaną cechą istotną. Prowadzi to do swoistego rozwarstwienia sytuacji dzieci przysposabianych i rodziców przysposabiających w zależności od rodzaju ubezpieczenia społecznego,

jakiemu rodzice ci podlegają. Takiego rozwiązania nie można uważać za realizującego zasadę sprawiedliwości społecznej, a tym samym za zgodnego z art. 2 Konstytucji RP.

Dlatego przepis art. 15 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, w części dotyczącej prawa do zasiłku macierzyńskiego z tytułu przysposobienia dziecka wydaje się naruszać zasadę równości, jak również zasadę sprawiedliwości społecznej z uwagi na odmienne uregulowanie prawa do zasiłku macierzyńskiego w przypadku przyjęcia dziecka na wychowanie w ustawie o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa.

Przedstawiony przepis jest nadto niezgodny z art. 18 Konstytucji RP. W myśl tego przepisu „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej”. Postanowienia konstytucji w tym zakresie stanowią wyraźne wskazanie zarówno dla ustawodawcy zwykłego jak i dla organów stosujących prawo, że macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod opieką i ochroną Państwa. Opracowanie form i rodzajów tej opieki i ochrony stanowią zadanie dla ustawodawcy zwykłego. Z całą pewnością racjonalny ustawodawca konstytucyjny, stanowiąc powołaną wyżej normę kierował się świadomością wartości rodziny w życiu społecznym i znaczenia tej podstawowej komórki dla istnienia i funkcjonowania narodu. Art. 15 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników godzi w tę normę otaczając – w przypadku rolników podlegających ubezpieczeniu społecznemu – opieką i ochroną Państwa w całej rozciągłości jedynie macierzyństwo biologiczne, natomiast macierzyństwo i rodzicielstwo adopcyjne jedynie w ograniczonym zakresie w sposób nieproporcjonalnie mniejszy niż w stosunku do osób podlegających ubezpieczeniu w ZUS.

Wypada jednocześnie wyjaśnić, że udzielenie przez Trybunał Konstytucyjny odpowiedzi na pytanie prawne odnoszące się do zgodności omawianego przepisu ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników z wskazanymi przepisami Konstytucji RP ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Uznanie tego przepisu za zgodny z prezentowanymi zasadami i wartościami konstytucyjnymi, a tym samym utrzymanie go w mocy, nałoży na Sąd Rejonowy obowiązek oddalenia odwołania I Z (ze względu na wiek przyjętego na wychowanie i następnie przysposobionego dziecka – O Z). Uznanie jednak art. 15 ust. 1 w/w ustawy za niezgodny z którymkolwiek z powołanych przepisów Konstytucji RP, powodujące utratę jego mocy obowiązującej, umożliwiłoby Sądowi –

uwzględnienie tego odwołania i wydanie wyroku zmieniającego treść skarżonej decyzji.

Z powyższych względów przedstawienie niniejszego pytania prawnego trzeba uznać za wskazane.

Na oryginale właściwe podpisy
Za zgodność
2011-07-18
Toruń, dnia
Z upoważnienia
Starszy Sekretarz Sądu Rejonowego

Krystyna Gogolin

